

ՄԵԼԿ

Տարեկան գինը 10 ռուբլի, կես տարվանը 6 ռուբլի.
Առանձին համարները 7 կոպեկով.

Թիֆլիսում գրվում են միմյանի խորագրատան մէջ.

Մեր հասցեն. Тифлисъ. Редакция «Мшакъ».
կամ Tiflis. Rédaction «Mschak».

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(բացի կիրակի և տօն օրերէն)

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով.

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
խրաքանչիւր բառին 2 կոպեկ.

ՀԱՅԵՆԱԳԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ԾԱՂԱՐԻ ԻՎԱՆԻԶ ԳՐԱՂԱՆՆԱՆ արտի ցուօք յայտնում է իր սիրելի փեսայի՝
ԲԺԻԶ ԾԱՀՐԻԱՐ ՄԷԼԻԻՔ-ՓԱՐՍԱԴԱՆՆԱՆԻ մահը, որ տեղի ու-
նեցաւ Կարս քաղաքում ամսին 8-ին: Կիրակի օր, ամսին 13-ին, հոգեհանգիստ չի
լինի, ինչպէս յայտարարված էր: Քաղման օրվայ և տեղի մասին կը յայտարարվի
առանձին:

1—2

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Սկզբունք և անձնակազմութիւն.—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵ-
ՍՈՒԹԻՒՆ. Մինչև երբ մտադրեցանք ինչ, Նա-
մակ Ալեքսանդրօսովից. Նամակ խմբագրութեան.
Նամակ խմբագրութեան. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱ-
ՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Տեղեկութիւններ թիւրքաց չա-
ստանից. Ֆրանսիական մասնաւոր ուսուցիչական-
կան դաշնագրի մասին. Արտաքին լուրեր.—ԽԱՆ-
ԼՈՒՄԵՐ.—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ.—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.
—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Տասն օր Կ. Պոլսում.

ՍԿԶՐՈՒՆԻ ԵՒ ԱՆՁՆԱԿՈՒԹԻՒՆ

Սկզբունքները, և ոչ լոկ անձնակա-
զմութեան վրա հիմնված համակրու-
թիւնը կամ հակակրութիւնը ունի մի շատ
օգտաւէտ, գործնական արժանաւորութիւն
ևս. այդ այն է, որ նա միջոց է տալիս
անկախ, անկողմնապահ քննադատու-
թեան, առանց կաշկանդելու քննադատու-
ղին անձնական յարաբերութիւններով, լոկ
անձնակազմութեան ուղղած դիտողութիւնով:

Մենք կը բերենք մի օրինակ: Հանգու-
ցեալ Ներքին վարժապետեան, իր յայտնի
գաղափարները և ուղղութեան համար,
վայելում էր «Մշակի» և ամբողջ կուսակ-
ցութեան խորին և անկեղծ համակրութիւնը:
Բայց ահա մի օր, Կ. Պոլսից լուր է հա-
նում, որ Ներքին պատրիարքը, հակառակ

իր բռնած դիրքին, հակառակ իր ուղղու-
թեան, գովեստներ շուայելով թիւրքաց կա-
ռավարութեան նրա բռնած դիրքի համար,
յայտարարել է, որ թիւրքաց հայերը շատ
գոհ են թիւրք կառավարութիւնից:

Այդ փաստը ինքն ըստ ինքեան այնքան
վրդովեցուցիչ էր, որ «Մշակը» առանց տան-
վելու և առանց կուրանալու այն համա-
կրութիւնից և յարգանքից, որ տառում էր
գէպի Ներքին, ամենախիստ կերպով բո-
ղոքեց պատրիարքի այդ վարմունքի դէմ:
Չանցած երկար ժամանակ, երբ նոյն
Ներքին վարժապետեան, բոլորովին ու-
րիշ դիրք բռնելով՝ սկսեց անշուշտ կեր-
պով ընկալել իր դժած ճանապարհօք,
«Մշակը» ոչ թէ միայն նորից գովեստեց
և մեծ համակրութեամբ վերաբերեց գէպի
նրա բռնած դիրքը, այլ և իբրեւ ամենազո-
րեղ արտայայտութիւն իր համակրութեան,
առաջարկեց նրան և պաշտպանեց իբրեւ
կաթողիկոսական առաջին և ամենաար-
ժանաւոր թեմակառն:

Ահա դրա մէջն է կայանում մամուլի
անկախ քննադատութիւնը, երբ լրագրողը
չը կապվելով անձնակազմութեան հետ, չը
կաշկանդվելով անձնական յարաբերութիւն-
ներով, նայում է գործողի վրա նրա գոր-
ծերի տեսանկէտից, գովելով այն ինչ լաւ է,
եթէ մինչև անգամ այդ լաւ գործ կա-

տարողը իր հակառակորդն է, և պա-
խարակելով այն ինչ վատ է, եթէ մինչև
անգամ այդ վատ գործ կատարողը իր
կողմնակիցը, իր դաշնակիցն է:

Դիցուք նոյն Ներքին վարժապետեան,
որի թեմակառնութիւնը «Մշակը» պաշտպա-
նում էր իր ամբողջ օյժով և գործութեամբ,
կաթողիկոս դառնար, և կաթողիկոս դառ-
նալով, թոյլ տար եկեղեցական գործերի
մէջ գեղծումներ, չարգելէր տգէտ քա-
հանների ձեռնարկութիւնը, համակրու-
թիւն ցոյց տար եկեղեցու հաշուով սարող-
անգործ, խարդախ մարդկանց, և այլն
և այլն: Ի՞նչ էք կարծում: մենք կը
շարունակէինք խուճի ծխել, գովեստներ
շուայել այդ տեսակ կաթողիկոս-Ներ-
քին լոկ այն պատճառով, որ նա մեր ա-
ռաջարկածն է եղել և մեր պաշտպանած
թեմակառնը:—Երբեք:

Այլապէս «Մշակը» դաւաճանած կը լի-
նէր իր սեփական սկզբունքներին, և կը
դառնար ոչ թէ գործին և սկզբունքին
ծառայող օրգան, այլ այս կամ այն ան-
ձին իտիպիւմ անկախութեամբ, համոզմունքից
զուրկ մի լրագիր:

Մենք կը բերենք մի ուրիշ օրինակ:
Յայտնի է հայոց հասարակութեանը, որ
մենք ամենախիստ հակառակորդ ենք Աշը-
գեան պատրիարքի ուղղութեան, բռնած
դիրքին և գործունէութեան: Ենթադրենք
մի րօպէ, որ մեր հակառակորդները կա-
րողանային աշտուղեցի Աշըգեանի ընտրու-
թիւնը և նա լինէր կաթողիկոս, և կաթո-
ղիկոս դառնալով, նա, հակառակ մեր
սպասածի, կաթողիկոսական պաշտօնակա-
րութեան մի մասի մէջ, դիցուք վարչական
մասի մէջ, ցոյց տար մեծ հմտութիւն, ան-
կողմնապահութիւն, լրջութիւն և գեղեցիկ
ցանկութիւններ: Օրինակ՝ կարելի բերէր եւ-
կեղեցական կալուածքները, հաշիւ տակ

դներ եկեղեցական եկամուտները, վերջ տար
սովորական անկարգութիւններին, գեղծում-
ներին և աշխատել իրան շրջապատել օ-
րինաւոր մարդկանցով, ինչ էք կարծում,
մենք կը շարունակէինք նրա գործերը ան-
տես առնել, մեր աչքերը փակել նրա խե-
լացի կարգադրութիւնների առաջ և թըշ-
նամբար վերաբերվել միայն այն պատճա-
ռով, որ նա մեր թեմակառնն չէ եղել, և
իր ուղղութեամբ մեզ բոլորովին հակակրե-
լի: Բոլորովին ոչ: Տեսնելով նրա գործու-
նէութեան մէջ այնպիսի ընթացք և կար-
գադրութիւններ, որոնք համապատասխա-
նում են մեր սկզբունքներին և ցան-
կութիւններին, ամենայն անկողմնապահու-
թեամբ կը խոստովանէինք, որ Աշըգեանի
այս և այն գործը գովելի է և օգտակար:

Եւ դա կը լինէր մի արդար անկողմնա-
պահութիւն, որը հիմնված է սկզբունքների
և ոչ անձնական յարաբերութիւնների վրա:
Արդեօք կարճո՞ղ են նոյնը տակ մեր հա-
կառակորդները: Արդեօք դրանք այդպէս են
անուամ:

Ի հարկէ ոչ:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՄԻՆՁԵՒ ԵՐԲ ՄՈՒՐԱՑԱՆՈՒԹԻՒՆ

Յայտնի է, որ մեր ազգային հիմնարկութիւն-
ները—ընկերութիւնները, դպրոցները, գրադարա-
նները, ընթերցարանները և այլն, հիմնված են մեծ
մասամբ անհատների կամաւոր նուէրներով: Այս
հանգամանքը մի տարօրինակ գործ է, որովհետեւ,
երբ դեռ հասարակութիւնը որոշ գիտակցութեան
չէ հասել՝ գաղափար հիմնարկութիւնների սկզբ-
նաւորութեան մէջ ընդ մեզ է խաղացել ոչ այնքան
հասարակութեան դարձիկ անդամների միա-
համու գործունէութիւնը, որքան մասնաւոր ան-

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՏԱՍՆՈՐ Կ. ՊՕԼՍՈՒՄ

(Տպարարութիւններ)

Մտնում էր Կ. Պոլսից մեկնելու ժամանակը,
և մենք շտապով այցելեցինք մի երկու օրվայ ըն-
թացքում Կ. Պոլսի ազգային հաստատութիւն-
ները:

Երկու հարիւր հազար հայ ժողովուրդ ունեցող
Կ. Պոլսը շատ խոշոր է հայկական հասարակա-
կան և կրթական հաստատութիւնների կողմից:
Իբրեւ ազգային պաշտօնական հաստատութիւններ
Կ. Պոլսի ունի լուսաւորչական և կաթողիկոս հայերի
պատրիարքարաններ, ազգային երեսփոխանական
ժողով, Ներքինեան կամ Կենտրոնական վար-
ժարան, ս. փրկչի հիւանդանոց, Գում-Գափուի
Լուսաւորչ կամ մայր երկսեռ վարժարանը, ազ-
գային մատենադարան, Բէշլիքաշի Մաքրոհանեան
վարժարան, Խազդուլի Ներսիսեան վարժարան
և մի քանի թաղական դպրոցներ: Կան և մաս-
նաւոր հայ վարժարաններ, որոնց մէջ նշանաւոր-
ներն են երկուսը—Մէլլեօրեան և Պէրպէրեան
դպրոցները: Եթէ յիշենք և այժմ գոյութիւն ու-
նեցող միակ լուրջ հաստատութիւնը Միացեալ
ընկերութիւնը և Գալիֆեան մասնաւոր որբանո-
ցը, դրանով սպառված կը լինի Կ. Պոլսի ազգային
կրթական—բարեգործական հիմնարկութիւնների
թիւը: Չը մոռանանք և Վիէնայի Միթիթարեան
միաբանութեան վանքը Բէշլիքաշի թաղում: Սա-
կայն Կ. Պոլսը հարուստ է կրօնական—ազգային
հաստատութիւններով—եկեղեցիներով:

Այդ եկեղեցիներից ամեն միւր նշանաւոր է
և ուրիշ կողմերով Մայր եկեղեցում թաղված են
Պէշեան Ամիրան և Ներքին վարժապետեանը,
Ղալաթիայի Լուսաւորչ եկեղեցին յայտնի է նրա-

նով, որ Ազգային երեսփոխանական ժողովը կամ
Ազգային խորհրդարանը, Կենտրոնական վարժա-
րանը, Միացեալ ընկերութիւնը և Ազգային Մա-
տենադարանը նրա շրջափակումն են գտնվում:
Սկսած արիւս Կարապետի եկեղեցին յայտնի է իր
հուման ունեցած ձեռնարկով: Մի քանի եկեղե-
ցիներ շատ թանկագին հին դարերի և ձեռագրի
են պարունակում:

Ամեն մի եկեղեցի ունի իր քարոզիչ—առաջ-
նորդը, թաղական խորհուրդը և թաղական ղեղա-
րդը: Այդ քարոզիչները սովորաբար Եպիսկոպոս-
ներն և վարժապետներ են լինում:

Բայց մեր նկարագրութիւնը կարգով անկեղծ
Գում-Գափուի պատրիարքարանի հետ արդէն ծա-
նօթ են մեր ընթերցողները: Ծանօթանալը այժմ
Ղալաթիայի ս. Լուսաւորչի հետ, որի հովանու-
տակ պատկառված են Ազգային ժողովը, Ազգա-
յին մատենադարանը, Կենտրոնական վարժարանը
և Միացեալ ընկերութիւնները:

Քարոզիչը առանց վարժապետին այցելութիւն
տալով՝ նրա առաջնորդութեամբ շրջեցինք ամեն
տեղ: Երբեք չեմ մոռանալ այդ այցելութիւնը. ես
ցանկութիւն յայտնեցի ամենից առաջ այցելել
խորհրդարանը կամ այն մեծ դահլիճը, որտեղ իր
նիստերն է անում Ազգային երեսփոխանական
ժողովը: Հայր սուրբի բնակարանը գտնվում էր
ներքին յարկում. բարձրացանք միջին յարկը և
երբ նա հրամայեց ծառային բանալ խորհրդարանի
դուռը, ծառան ամբողջ կէս ժամ որոնում էր բա-
նալին. վերջապէս նա գտաւ այդ չարաքստիկ
բանալին՝ մի փոքր անակում ընկած. դուռը բաց-
վեց և ամենից առաջ իմ ուղադրութիւնը գրա-
ւեց այն թանձր փողին, որ պատել էր աթոռ-
ները, սեղանները և պատուհանները: Խեղճ Ազ-
գային խորհրդարան. այնքան երկար ժամանակ
փակ էր մնացել, որ ոչ ոք չէր մոռնում ոչ բա-
նալին գտնելու և ոչ փողուց մարելու: Նոյն փո-
շոտ վիճակի մէջ գտնվում էր և Ազգային մատենա-

դարանը: Ազգային մատենադարան ասածը ոչ այլ
ինչ է, եթէ ոչ երկու դարաններ, որոնց մէջ շար-
ված են ձեռագիրներ և մի քանի հարիւր ամպած
գրքեր: Մեզ բացատրեցին, որ մատենադարանը
ունեցել է շատ թանկագին ձեռագիրներ և մա-
տենադար, բայց մեծ մասը ենթարկվել է յափշ-
տակութեան. ճիշդ մեր Ներքինեան դպրոցի
մատենադարանի օրն էր ընկել: Ինքն Ազգային
ժողովի սրահը մի շատ խոշոր տեսարան է ներ-
կայանում: Նա մի հասարակ դահլիճ է՝ բաւա-
կան մեծ, բայց ցածր. վերին մասում մի տախ-
տակամած բարձրութեան վրա հաստատված է
նախագահ—պատրիարքի աթոռը և դիւանը. նրա
հանդէպ շարված են աթոռներ երեսփոխանների
համար: Երեսփոխան վերին յարկը յատկացրած է
Կենտրոնական վարժարանին: Բարձրանալով այդ
վերին յարկը՝ մենք տեսանք մի դուռ, որի վրա
գրած էր Էամֆիթատոն: Դա տան տանիքն
էր, որի չորս կողմը բաց էր, միայն դուռը ծածկ-
ված, յատկապէս ասֆալտով պատած և այդ տանիքը
Էամֆիթատոնի ձևով շինված՝ ծառայում է աշա-
կերանների համար և իբրեւ դրասարան և իբրեւ մարմ-
նամարզութեան դահլիճ: Դրա պատճառն այն է,
որ վարժարանը չունի ոչ պարտէզ, ոչ բակ: Էլ
չեմ խօսում այն մասին, որ Լուսաւորչի եկեղե-
ցին իր ամբողջ այդ շինութիւնով գտնվում է
Ղալաթիայի կեղտոտ թաղի ամենակեղտոտ փո-
ղոցներից միում, շրջապատված մազդոններով,
բանալարվածաւորների և պողպատաձուռների խա-
նութիւններով: Թէ Ազգային ժողովի և թէ Կենտրո-
նական վարժարանի շինութիւնը մի նախատիւն է
Կ. Պոլսի հայութեան համար... Եթէ Ազգային ա-
մենապատկառ հիմնարկութիւնները այդպիսի ան-
շուք և գծով վիճակ են ներկայացնում, կարող էք
արդէն գաղափար կազմել մնացած հայ դպրոցնե-
րի շինութեան մասին:

Ես հաստատվեցի այն ընդհանուր համոզմունքի մէջ,
որ գոյացել է մեզանում, Կովկասում, Պոլսի հայ

դպրոցների մասին: Կենտրոնական վարժարանը
համարվում է Պոլսում իբրեւ բարձր, այսինքն մի
տեսակ ուսումնարան, որ մեր թեմական դպրոց-
ների և Գէորգեան ձեռնարանի մէջտեղն է բռն-
ում: Եւ սակայն տեսնելով նրա քիմիական և
ֆիզիկական կարենանները, դասացողականը, ա-
ռարկանների շարքը, համարձակապէս կարող եմ
ասել, որ նա մեր թեմական դպրոցներին հաղի հա-
ւասարվի. իսկ Գում-Գափուի մայր վարժարանը, որ
տարեկան ծախսում է 1,000 ոսկի (10,000 ռուբլի),
ունի 24 ուսուցիչներ և 400 աշակերտներ երկու
սեռից, 6 դասարան և 2 նախակրթարան, որտեղ
աւանդվում են նաև քիմիա և ֆիզիկա, հաղի
կարողանայ հասնել մեր նախկին չորս դասարա-
նական դպրոցներին: Ուսուցչական դասը դեռ չէ
կարողացել ձեռք բերել յարգանք և համարում,
այլ նրա վրա նայում են իբրեւ նախկին, ամի-
րապական ժամանակի պատելիների դասակարգի
վրա: Ուսուցիչը հաղի ստանում է տարեկան
400—500 ռուբլի վարձատրութիւն: Այդ ազգա-
յին թաղական դպրոցները և նոյն իսկ Կենտրո-
նական վարժարանը մտնում են ուսանելու չքա-
ւոր և միջակ դասակարգի որդիք. հարուստները
իրանց զաւակներին տալիս են մի օր և եւթօպա-
կան, կամ բողոքական Բոքեթեան ուսումնարա-
նից և կամ ուղարկում են Եւրօպա կալ և մի
հայ դպրոց, որտեղ կրթվում է իրական սեռի
հարուստ դասակարգը. այդ Մէլլեօրեան օրիոր-
դական դպրոցն է: Մի բան միայն աչքի է ընկ-
նում Պոլսի հայոց դպրոցներում, գէթ իմ այցե-
լած տեղերում. ասեղնադրութիւնը, զմագրու-
թիւնը և նկարչութիւնը բաւական զարգացած են:
Իսկ Մէլլեօրեան դպրոցը, որի մրցանակաբաշ-
խութեան հանդիսին ներկայ գտնվեցի յուլիսի
6-ին, և որտեղ առաջին անգամ ծանօթացալ իմ
միջնակ, Մուրատեան և Ալեքսանդր սրբազան-
ների հետ, կատարելապէս ֆրանսիական արիւսա-
կրատիկան պատմեցին է նման. այդ հանդիսին

Հ. Առաքելյան

չելու, ուսումնարանի կողմնակի մուտքերից մեծ-
րեւոյ նրանց համար: Պէտք է ասել, որ մեր ուսում-
նարաններում երեխաների մեծ մասը աղքատ ծը-
նողների որդիք են և յաճախ ուսումնարան են
գնում նախընտրելով օրվանից ոչինչ չը կերած:
Հարցնում են աշակերտուհուն դասը,—լուսւմ է:
Հարցնում են պատճառը՝ սկսում է լալ և արտա-
սուքը աչքերին պատասխանում է, թէ քաղցած
է: Կարող է քաղցած երեխան դաս սովորել...
Այսպիսի հանգամանք ի նկատի ունենալով,
պէտք է յիշել, որ Բարեգործական ընկերության
հիշող ճաշարան լանդաուց աւելի լաւ բան չէր
կարող անել: Անխափած, հասարակութիւնն էլ կը
գնահատէ այդ գործը իր աջակցութեամբ:

Ն. Ա.

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Էջմիածին, փետրվարի 6-ին
Թոյլ տուէ՛ք ինձ յետագայ երկուրորդ գետնի
«Մշակի» մերձագոր համարում:

Անկողող լինելով առանձին առանձին պա-
տասխանելու այն քաղցածի շնորհաւորական հե-
ռագրներին, որոնք ստացայ ամսիս 5-ին, ս.
Գրեգոր Լուսաւորչի որդոց և թոռանց աստիճան-
բութեան օրը՝ «Մշակի» միջոցով յայտնում եմ
ջերմագին շնորհակալութիւնս իմ սիրելի և յար-
գելի բարեկամներին՝ մնալով բոլորի համար՝
Ձերմուտանդ աղօթաբարձ:

Արիստակէս Կարկուց

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Թիֆլիս, փետրվարի 8-ին

«Մշակի» № 13-ում տպւած իր նամակի մէջ, թե-
մական տեսուչ հայր Մեղեանը իր վրա է առ-
նում այն բոլոր բանաստեղծութեան և անհոգու-
թեան մեղադրանքները, որոնք ես ուղղել եմ դէպի
մեր բուսումնարանական վարչութիւնը, մեր դժ-
բաւեր զինակալները, հոգաբարձուները, ման-
կավարժները, թեմական տեսուչները և այլն:
Երբ հայր Մեղեանը կարծում է, որ ես նրան եմ
ակնարկում և աշխատում է պաշտպանել: Բայց
միթէ՞ նա համայն կողմնակցական հայրի կրթու-
թեան միակ զինակալն է: Հաւատարմութեամբ եմ,
որ մենք հայր Մեղեանին չենք մեղադրում, և
չենք էլ կարող մեղադրել: Քանի որ նա բոլոր չէ,
և քանի որ մեր համոզմունքով (թող կարգայ
«Մշակի» № 1-ի մէջ մեր յօդուածը) միայն
բոլորը բաւականաչափ մասնագիտաբար պատ-
րաստուած է դպրոցական առողջապահութեան
վերին աստիճանի բարձր և փափուկ խնդիրները
հասկանալու:

Տէր հայրը հաւատարմութեամբ է, որ ինքը անտար-
բեր չէ մնացել դէպի իր թեմի դպրոցների ա-
ռողջական գործիչներ և հրաւիրում է մեզ ծա-
նօթանալ տեսչական գործիչի հետ: Նույն
Մեղեանը արկածներ քաղելու ժամանակ և դիտաւո-
րութիւն չունենալ, և աւելորդ էլ կը լինէր այդ
անել: Քանի որ հայր Մեղեանը ինքը բացատրում
է մեզ, թէ ինչ կը գտնենք մենք այդ գործերի
մէջ: Ահա թէ ինչ: Արժանապատիւ տեսուչ
«մանրամասն տեղեկութիւններ է պահանջել Ե-
րևանի թեմում աւագ ուսուցչի չինսի պիւր դպ-
րոցական չէնքերի և առողջապահական պայման-
ների մասին»: Ահա այդ արկածների պարունա-
կութիւնը: Այս ֆրակից պէտք է եղբայրակից, որ
Երևանի թեմի աւագ-ուսուցչները բոլորը հմուտ
բոլորը—հիգիենիստներ են: Բայց չէ որ այն աւելի
քան անտարբերութիւն է: այդ ծաղր է մի կենսա-
կան խնդրի վրա:

Մենք չենք պատասխանի հայր տեսչի այդ
նամակին, եթէ նա չակնարկէր Ձերաչէնի դըպ-
րոցի «խայտառակ գրութեանը»: Այս լուստա-
ռակ գրութեան պատճառը, որի մասին հոգա-
բարձութիւնը իր ժամանակին զեկուցում կը տայ
իր ընտրողներին, պէտք է տէր-հօրը, իբրեւ թե-
մական տեսչի, քաջ յայտնի լինէր: Հիմա մենք
կուսակալները կարող ենք կոմիտեօրիայի և
սինօդի գործերը, կամ աւելի ճշտ կը լինէր, որ
բարեհաճէր շնորհ բերել հոգաբարձական ժողով-
ներին, գտնէ այն ժամանակ, երբ հոգաբարձու-
թիւնը առանձին հրաւեր է ուղարկում նրան:
Ձարմանում ենք միայն, որ նա մինչև այժմ այդ
չէ արել, չէ որ այդ էր նրա անմիջական պար-
տականութիւնը: Իսկ եթէ նա ծանօթ է մեր
դպրոցի անկ գրութեանը, դարմանում ենք, որ
գիտակցօրէն, լրագրի միջոցով մի ամբողջ

հոգաբարձութեան վրա անարդար մեղադրանք է
չարտում...

Մի կէտում միայն հայր տեսչի խօսքերը միան-
գամայն իրաւացի են: այդ այն է, երբ նա ասում է
թէ հոգաբարձու է համարել յուշ անել դպրոցի
(Ձգրաչէնի) առողջապահական խայտառակ պա-
մանների մասին այն հոգաբարձութեանը, որ
բաղկացած է նոյն իսկ բժիշկի պ. վ. Արծրունուց
և իր նման առողջապահական պայմանները քաջ
հասկացող յարգելի անձինքներից: Մենք չափա-
զանց շնորհակալ ենք հայր տեսչի այս փառա-
թեան համար դէպի մեզ և դրանով ենք բացատ-
րում այն հանգամանքը, որ նա ամիսների ըն-
թացքում էլ դէպի մեր դպրոցը ջնջելու: Նամա-
նաւանդ իրաւացի են այդ խօսքերը, քանի որ հայր
տեսչի մինչև այժմ արած մի քանի կարգադրու-
թիւնները և գրած «հրահանգներ» միանգամայն
հակասել են «բժիշկ-հոգաբարձու» առողջապա-
հական հայեացքներին:

Վերջացնելով ես կը կամենայի հաւատարմանը
մեր մանկավարժներին, որ իմ «Կարգադրական ա-
ռողջապահութիւն» յօդուածներում ես ակնարկ-
ներ չեմ կամեցել և չեմ էլ կամենում անել: Իմ
նպատակը աւելի բարձր է:

Իմ շնորհակալ պ. վ. Արծրունի

ՆԵՐՖԻՆ ԼՈՒԿՆԻ

Էջմիածին նահանգի սովետականների մասին
մեզ հետեւեալն են գրում. «1893 թվի հոկտեմ-
բեր ամսից սկսած զաղթականների թիւը օր ա-
ւուր աւելանում է, սաստիկ սովի պատճառով:
Կաղթականները ենթարկւում են ամենաանար-
տախճանքների: Մօտ օրերս, Էջմիածին նահանգի
Գալի-Բաբա գիւղից մի քանի տուն հայեր
ուղարկ են գաղթել: Հասնապարհին նրանց վրա
յարձակւում են թաղանթիկ նպատակով: Խեղ-
ճները, սարսափած՝ սկսում են փախչել դանա-
զան կողմը: Դրանցից երեք աղջիկ, ինչպէս է
լինում, կորցնում են իրանց ընտանիքներին, գի-
շերը վրա է հասնում. ճանապարհը չը գիտնա-
լով՝ խեղճներ մնում են դուրսը: Աւաւառեան, շատ
օրերուց յետոյ, գտնում են նրանց մի փոքր թմբի
տակ իրար վրա թափւած, երկուսը ցրտից արդէն
սառած, միայն մէկը կենդանի: Պատում են, որ
այսպիսի արեւմտի դէպքեր շատ են պատահում
Էջմիածին վիլայէթի դանազան կողմերում»:

Մեզ հետագրում են Կարսից, փետրվարի 8-ից.
«Բաղաւադայն բժիշկ Դաւիթը Մէլիք-Փարսադա-
նեան վանճանից տիֆլից: Նրա մահը մեր հաս-
րակութեան համար մեծ կորուստ է: Հանգու-
ցեալ վարակւել էր այդ հիւանդութեամբ՝ գաղթա-
կաններին բժշկելու: Իսկ փետրվարի 10-ից հե-
ռագրում են հետեւեալը. «Կառավարչապետի թոյլ-
տուութեամբ, հանգուցեալ բժիշկի մարմինը տեղա-
փոխւում է Թիֆլիս: Բոլոր դասակարգերի և հիմ-
նարկութիւնների կողմից զորած պատկերի թիւը
հասնում է 25-ի: Եւրոպական կայ հիմնել
ստիպանդիա Մէլիք-Փարսադանեանի անունով»:

Մեզ գրում են Կ. Պոլսից, փետրվարի 2-ից.
«Անգլիական նոր դեսպան սըր Ֆրիլիպ Բըրբի
հիւնդ օր առաջ մայրաքաղաքը հասնում: Անհամբը-
կը սպասեն անոր առաջագրութիւններուն, որ
պիտի ընէ Բ. Գրան»:

Յովնանեան օրիորդաց դպրոցի վերաբերմամբ
մեզ ուղարկել են տպագրելու հետեւեալ արդարա-
ցի նկատողութիւնը. «Մշակի» և առհասարակ
ամբողջ հասարակութեան ցանկութիւնն է, որ
Յովնանեան-Մարիամեան դպրոցը, իբրեւ նիւթա-
պէս ապահովւած մի դպրոց, կանգնի ցանկալի
բարձրութեան վրա: Բայց հորը,—արդեօք այժմ
մեծ մասամբ նուիրւած լինելով իր թարգմանու-
թիւններին, ժամանակ չէ ունենում զբաղւելու,
ինչպէս հարկն է, ուսումնարանի գործերով: Այդ
մի կողմից իսկ միւս կողմից ուսուցչական
խումբը, բացառութեամբ մի—երկուսի, բաղկա-
ցած լինելով այնպիսի անձինքներից, որոնք տես-

չի «հաշիւ» հաշ պէտք է ասեն, «չէ՛ք-ին «չէ՛ք»,
մի առանձին գործունէութիւն չէ կարողանում
ցոյց տալ: Դիմադրել չէ, որ այդպիսի պայմաննե-
րում գտնվող խմբի մէջ տիրապետող մեռելու
թիւը և լուսւթիւնը, միամիտները համա-
րում են համարաչիւսութիւն»:

Մեզ հաղորդում են, որ փետրվարի 20-ին,
կիրակի, Թիֆլիսի դոմայի դահլիճում տեղի կու-
նենայ Կովկասի հայոց Բարեգործական ընկերու-
թեան ընդհանուր ժողովը 1894 թ. նախահաշուի
քննութեան և հաստատութեան համար:

Հարկաւոր ենք համարում կրկին անգամ յայտ-
նել ի տեղեկութիւն այն անձանց, որոնք ուղար-
կում են յօդուածներ, թղթակցութիւններ, լուրեր
և առհասարակ դանազան գրութեանը «Մշակի»
մէջ տպագրելու համար, մեր խմբագրութեան հե-
տեւալ պայմանները. 1) խմբագրութիւնը ոչ ոքի
գրաւոր պատասխան և բացատրութիւն չէ տալիս
գրութեանը տպելու կամ չը տպելու մասին, 2)
խմբագրութիւնը իրան է վերադառնում իրաւունք
կրճատելու կամ փոփոխելու իրան ուղարկւած ա-
մեն տեսակ գրութեանը, և 3) խմբագրութիւնը
յետ չէ տալիս այն գրութեանը, որոնք չեն տը-
պագրւում, բայց բանասիրական մշակւած մեծ
յօդուածներից: Այսպիսի մեծ յօդուածները կը
պահվեն վեց ամիս, որից յետոյ այլ ևս յետ չեն
տրվի: Խնդրում ենք այդ պայմանները ի նկատի
ունենալ:

Մենք, ինչպէս և տեղական լրագիրները, հա-
ղորդեցինք, որ շուտով բացվելու է Թիֆլիսի ուղ-
ղակաւ աշխատանքային Այժմ պաշտօնական «ԱԲ-
ԿԱՅԵ» լրագիրը հաղորդում է հաստատ աղբիւ-
րից, որ այդ լուրը ճիշդ չէ:

Այս օրերս Թիֆլիսում լայն տեսաւ Լամէի
«Le chène-liège» (անիկի) աշխատութեան ուս-
ման թարգմանութիւնը «ПРОБОВЫЙ ЛУБ» անու-
նով: Անգլիկական տաք տեղերում և նա մանա-
ւանդ Սե ծովի ափերում, ինչպէս յայտնի է, այդ
ծառը կարող է աշուղ զարգանալ և տալ այն
նիւթը, որը գործ են անում խցանների պատրաս-
տութեան, կոշիկարութեան և այլ արհեստա-
գործութիւնների համար:

Մեզ խնդրում են տպագրել հետեւեալը. «Երկու-
շաբթի, փետրվարի 14-ին, Տեառն ընդ առաջի տօ-
նին» Թիֆլիսի «Մեղեան» բանտի նոր կառու-
ցած ս. վարդան հայոց եկեղեցու օծման տարե-
դարձի հանդէսն է լինելու: Այդ օրն է միայն
թոյլ տրվում հասարակութեան ներկայ լինել
ժամերգութեան և պատարագին: Մուտքը բանտի
արեւելեան մեծ դռան կողմից է»:

Բազումարեակ Ջուշուգ Արամեան, ինչպէս հա-
ղորդում են ուսու լրագիրները, դատի է ենթարկ-
վում, մեղադրվելով այն բանում, որ փորձել է
սպանել իր եղբոր կնոջը:

ՆԵՐՖԻՆ մեզ գրում են. «Յունվարի 31-ին
վերջապէս կայացաւ Բարեգործական ընկերութեան
ընդհանուր ժողովը: Ընտրվեցին ընդհանուր ժողովի
նախագահ վ. Եղիապարեան, քարտուղար Ս. Տէր-
Մարտիրոսեան, վարչութեան անդամներ՝ բժ. Յ.
Յովնանեան, Ս. Խաչատրեան և Բ. Եղիապար-
եան: Վերաւանդող յանձնաժողովի անդամներ՝
Գ. Մնացականեան, Յ. Նազարեթեան և Ա. Ա.
Թանասեան: Պէտք է նկատենք, որ հին վարչու-
թիւնը շատ եռանդով էր գործել, այնպէս որ
անդամների թիւը հասցրել էր 220-ի: Սակայն
գործաւարտութիւնը և հաշուապահութիւնը սաս-
տիկ թոյլ է տարւած: Փետրվարի 7-ին, կիրակի
օր, լինելու է այդ ժողովի շարունակութիւնը՝
ներկայ տարւոյ նախահաշուի քննելու և հաստա-
տելու համար:

ՆՈՐ-ՆԱԽԻՋԵՆԻՍ մեզ գրում են. «Փետրվա-
րի 5-ին, վաճառականական ակումբի դահլի-
ճում տեղի ունեցաւ Կարա-Մուրադի համերգը,
կազմած քառասուն երկուսու անձներից: Այդքան
կարճ ժամանակում կազմակերպել մի խումբ,
սովորեցնել զանազան աղբային և ժողովրդական
երգեր և մշուղ կոնցերտներ՝ ողնորդ ամբողջ
հասարակութիւնը, որը անգաղար կրկնել էր տա-
լիս մի նորն երգը, չէր կշտանում ծափահարելուց,
կեցցէնք չապկուց, այդ բոլորը տաղանդաւոր

ու հմուտ մարդու գործ է: Ամբողջ ակմանցը լի
էր, շատերը տոմսակ չէին գտել: Ջուտ արդիւնք
կը մնայ 500 ռուբլի: Համերգի յաջողութեան
և վերին աստիճանի գրաւիչ տպաւորութեան ա-
պացոյց կարող էր լինել և այն, որ առաջին
բաժնից յետոյ իսկոյն հասարակութեան կող-
մից խնդրեցին մի ներկայացում ես տալ: Պ. Կա-
րա-Մուրադեան համաձայնեց, և երկուրդ համերգը
անդի պիտի ունենայ փետրվարի 11-ին: Երկուրդ
կոնցերտից յետոյ մեր ժողովրդական երաժիշտը
վերադառնալու է Թիֆլիս»:

ՓՕԹԻՅ մեզ գրում են. «Այստեղ պատրաս-
տութիւն է տեսնվում մօտ ժամանակներս մի ըն-
տանական երաժշտական երեկոյթ տալու՝ բարե-
գործական նպատակով: Յանկանում ենք աշողու-
թիւն մասնակցող օրիորդներին ու պարոններին»:

ՂՈՒԲԱՅԻՑ մեզ գրում են յունվարի 30-ից.
Շոքեանային «Լեւոյ և ընկերութեան» տեղա-
կան ճիւղի կառավարիչ պ. Ալեքսանդր Էջմբը
Ղուբայից ճանապարհ ընկնելով, քաղաքից 20
վերաւոր վրա, երկուցեան ժամը 4-ին թալանվում
է աւազակներից: Ինչպէս իմացանք, աւազակները
խել են նրանից 800 ռուբլի փող և մի ոսկե
ժամացոյց: Աւազակութիւնները, որ մի առ ժամա-
նակ դադարել էին, նորից սկսում են»:

ԱՐՏԱԳԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՆ

ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՆՆԵՐ ԹԻՒԿԱՅ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻՑ

Աշակերտից մեզ գրում են. «Յայտնի է թէ օ-
րուստ խնդիր հացի խնդիրն է, մասնաւոր այս
կողմերը: Կարոց մինչև հիմա, ասել է հինգ
ամսն է լի վեր, Կարլեն, Կարոյ դաշտէն, Բաւե-
նէն և Աշակերտէն 2000 տոննա աւելի գաղթած
են: Օրերս հեռագիր մը եկաւ հօս, որով կը հրա-
մայեն Բ. Գրան խմբակ պատրաստ արմաղի և
սերմի ու ուտելիքի անհրաժեշտ հացահատիկի քա-
նակութիւնը: Կը լսե՞ք թէ 40,000 Պոլսոյ քիւի
ցորենի պէտքն անհրաժեշտ է:

«Բանի մը օրն է վեր Գարաբախէի քանի մը
զիւղերուն մէջ քուրան մեծ ջարդ կընէ:

«Այս կողմերը այս տարի տակաւին ձիւն չե-
կաւ, բայց չոր ցուրտը սաստիկ է, մասնաւոր
յունվարի 5-ին ի վեր»:

Կ. Պոլսից գրում են. «Պատրիարքարանը տեղե-
կանալով Կարլենի առաջնորդ Ղուբայի Կարկուց
Դիմանեանը աչքի հիւանդութեամբ կը տառապի,
հրաւեր զրկւած է Պոլսի գալ և դարմանուի: Ա-
ռաջնորդ սրբազանը ստանալով այդ հրաւերը՝ պա-
տասխանած է թէ առ այժմ չը կրնար ձգտան մէջ
Պոլսի գալ, նախ նիւթական անձկութեան պատ-
ճառաւ, երկուրդ աչքերը լաւ են, հետեւեալը
և անմիջական դարմանի ալ պէտք չունի: Կարլեն
կը գրեն թէ առաջնորդը ջղային հիւանդութեան
ենթակայ է»:

ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼԸ ԵՒ ՌՈՒՍ-ԳԵՐՄԱՆԱ-
ԿԱՆ ԴԱՇՆԱԳԻՐԸ

Արտասահմանեան հացի մաքսահարկը բարձրաց-
նելու օրինադիւր, որն արդէն ընդունւած է պար-
լամենտական յանձնաժողովի կողմից: Ֆրանսիա-
յում, ստիպեց ֆրանսիական լրագիրներին ուշադ-
րութիւն դարձնել ֆրանսիական պարլամենտի
մաքսային քաղաքականութեան վրա: Ֆրանսիա-
կան մամուլի մեծ մասը սաստիկ յարձակւում է
մաքսային յանձնաժողովի վրա և առհասարակ
հովանաւորող քաղաքականութեան վրա, մանա-
ւանդ ուսու-գերմանական դաշնագրի մասնաւոր-
նութիւնները յայտնակուց յետոյ: Ահա թէ «Jour-
nal des Debats» լրագիրը ինչ է ասում այդ առի-
թով:

«Այդ անցքը խոշոր նշանակութիւն ունի: Գեր-
մանեան, որը ամենից առաջ հովանաւորող քա-
ղաքականութեան կողմնակից էր, շատ լաւ հա-
կացաւ, որ 50 միլիոն աղաքանակութիւն ունեցող
մի պետութիւն չէ կարող յետ կենալ Եւրոպայի
առևտրական շարժումից, և այժմ նա սկսում է
դէպի իրան քաշել մեր արդիւնքների նախկին
գնոյններին: Առաջ նա առևտրական դաշնագրի-
ներ կապեց Աւստրո-Ունգարիայի հետ, ապա Ի-
տալիայի հետ և ապա Եւրոպայի հետ: Այն ժա-
մանակ գերմանական արդիւնքները սկսեցին հե-
ղելը հարեան երկիրները, որոնք մեր բնական
շուկաներն էին: Եւրոպայի և Իտալիան մեզ

համար համարեա անմատչելի երկիրներ դարձան։
«Աշխատելով մշտական կապ հաստատել Ռուսաստանի հետ, գերմանական առևտրական դաշնագիր կապեց Ռուսաստանի հետ, որը ուղարկութեան արժանի է մանաւանդ այն պատճառով, որ հենց նոյն ժամանակ մեզ մօտ հացի մաքսահարկը բարձրացնելու լուրը տարածվեց։ Յայտնի է, որ մեր հովանաւորողների այդ քայլը մեծ յուզմունք առաջ բերեց Ռուսաստանում։ Ռուս առևտրականները ասում են, որ ֆրանսուսական պայմանագիրը մի քանի ամիս է լինել գոյություն ունի, սակայն այդ պայմաններն արդէն խախտված են արտասահմանեան հացի վերաբերեալ նոր սահմանում։ Միթէ կարելի է յայտ դնել մի երկրի վրա, որի մաքսային օրէնսդրութիւնը վեց ամիսը մի անգամ փոխվում է և ուր աշխատում են, որ արտասահմանեան արդիւնքներ չը մտնեն Ֆրանսիա»։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—Լրագիրները հաղորդում են, որ ի պատիւ բոլորական նորածին թագաւանագիր, որը կաթոլիկ է մկրտված, բայց ուղղափառ Բօրիս անուն է կրում, արեւելեան-բուլղարական խաչի-էշէս քաղաքին «Բօրիս-գրադ» անուն է տրված։ Բազմաթիւ կղերական օրհնութիւնը կարգադրեց բոլորական բոլոր եկեղեցիներում, որով պատուիրում էր յիշատակել զատարագի ժամանակ բոլորական թագաւանագիրը։ Սակայն, բացի Բօրիսից, կորուսեան նորածին պրինցը կաթոլիկական անունն ևս ունի, այնպէս որ Բօրիս է անուանված միայն բոլորականի համար։

—«Figaro» լրագիրը թղթակիցը հաղորդում է, որ արտաքին կարգը կատարելապէս վերականգնված է Սիցիլիայում և աղբաւնակութիւնը անմիջապէս յանձնում է ղեկը կառավարութեան, Սակայն այդ բարեբեր կղզու ընակիչների աղբատութիւնը անհրաժեշտ է։ Սիցիլիան կատարելապէս աղբաւնակ է և երբ Սիցիլիա կանչված 45,000 զինուորները կը հեռանան այդ տեղից, անկասկած խռովութիւնները նորից կը սկսվեն։

—Վիեննայում, Մէյլինգ քաղաքամասում, նորերն անգործ բանուորների մի բազմամարդ ժողով տեղի ունեցաւ։ Ժողովին մասնակցում էին մօտ 2000 մարդիկ։ Հետաքննելու իրանց հառերում փորձեցին խիստ լեզուով յարձակվել կառավարութեան վրա, բայց գործին միջամտեց ոստիկանութիւնը և պահանջեց ժողովը փակել և ցրվել։ 400 հոգուց բաղկացած մի խումբ դիմեց ղեկի քաղաք՝ այնտեղ ցայցի անելու նպատակով, բայց կրկին ոստիկանութիւնը միջամտեց և ցրվեց ցայց անտիկները։

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

«Figaro» լրագրի զուտ արդիւնքը 1893 թվի համար եղել է 1,819.908 ֆրանկ։

Կոստ Բոլզերի, բրիտանական արտաքին գործերի մինիստրը, կաթիլ ամենախոշոր առևտուր ունի Լոնդոնում։ Նա ուրիշի անունով է այդ առևտուրն անում, և այնքան շահաւէտ է համարում, որ անդադար աշխատում է ընդարձակել կաթիլ առևտուրը։

Լոնդոնում ապահովագրական մի նոր ընկերութիւն է հիմնվել՝ օրիորդների ապահովագրական ընկերութիւն անունով։ Այդ ընկերութեան նպատակը և միջոցաւորական և գործնական է։ Ապահովագրող օրիորդներից իւրաքանչիւրը, որը 40 տարեկան է դարձել և դեռ մարդու չէ դիմացել, այդ ընկերութիւնից պէժմիտ է ստանում այնքան, որքան նա փող է մտցրել այդ ընկերութեան դրամարկղը։ Իսկ եթէ օրիորդը ամուսնանում է, այն ժամանակ նրան այլ ևս չէ վերադարձվում նրա մտցրած փողը, այլ դառնում է ընկերութեան սեփականութիւն։

ՄԵԾԱԿԻ՝ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՒՍԻՍԱՑԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՄԱՐՏԵՍԻ, 9 փետրվարի։ Բազմաթիւ խորհրդարանը բողոքում է հացի մաքսահարկը բարձրացնելու դէմ։

ԼՕՆԴՈՆ, 9 փետրվարի։ Համայնքների ժողովը ընդունեց զարգացման տնտեսական քաղաքական քննարկների պատասխանատւութեան վերաբերեալ բիլլը յետ վերջնական մասին։ Գլխաւորն ասեց, որ բանուորների աշակերտ մեծամասնութիւնը հաւանութիւն չէ տալիս լրդերի արած փոփոխութիւններին։

ՊԱՐԻՉ, 9 փետրվարի։ Հացի վրա 7 ֆրանկի չափով մաքսահարկ դնելու տնտեսական քաղաքական դրոշմված է։

ՎԻԵՆՆԱ, 9 փետրվարի։ Այսօր հրատարակվեց դատարանի վճիռը օմյալիների գործի մասին։ 8 մեղադրվածներ, պետական դատաւանութեան համար, դատապարտված են 2 մինչև 8 տարեկ ծանր բանտարկութեան, 6 մեղադրվածներ, կարգը խանգարելու համար, դատապարտված են բանտարկութեան 2-ից մինչև 18 ամսով։ 11 մեղադրվածներ կարանաւորութեան են դատապարտված, 2-ը արդարացած են։

ՍՅՅՈՒՄ, 10 փետրվարի։ Վճռալինջ դատարանը որոշեց առանց հետաւնելի թողնել միտրոպոլիտ Կլիմենտի գանդաղը դատարանի վճիռ դէմ, որը 3 տարեկ ընտանեկան էր դատապարտել նրան։

ՀՈՍՏ, 10 փետրվարի։ Այսօր ֆինանսների մինիստր Սենիինս պատգամաւորների ժողովում բացատրեց իր ֆինանսական պրոգրաման։ Մինիստրը յայտնեց, որ իսկական դէֆիցիտը 1894/5 թվի համար հաշւած է 177 միլիոն, իսկ գանձարանի պարտքը 1/2 միլիարդից աւելի է։

Խմբագիր՝ ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ԲԱԼԱՆՔԱՐ
Հրատարակիչ՝ Մ. ՄԵԼԻՔ-ԱՂԱՍԱԼԱՆՍԻ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՄԻՍ ՁԵՆԻՏԱՆ ծախում է երկու ՍՊԻՏԱԿ ԹՈՒԹԱԿՆԵՐ կակաոն։ մինը նոցանից, որ խօսում է, շուռնում է, երկու՞մ է և հաշւում է, արժէ 150 ՐՈՒԲԼԻ։ միւսը արժէ 50 ՐՈՒԲԼԻ։ Կարելի է տանել ցերեկվայ ժամի 12-ից մինչև 5-ը «ԵՐՈՎԱՆ» հիւրանոցում, ցերեկի մօտ։ (№ 17) 1—3

50 ՐՈՒԲԼԻ և աւելի ՊԱՐԳԵԻ

կը ստանայ նա, ով անյապաղ կը տայ ամենաճիշդ տեղեկութիւններ Րուսիոյ Պետրոլիէ ԿԱՌՆՅԻ բնակչութեան վերջին տեղի մասին, կամ ով կը տայ նրա մահվան ապացոյցը։
Րուսիոյ Կառուց մինչև 1867 թվականը ապրում էր լեհական թագաւորութեան մէջ, իսկ 1879 թվին նա ապրում էր Կովկասում։

Նամակները պէտք է ուղղել հետեւեալ հասցեով։
Фабрика В. Кауца, Варшава, Эриванская № 5. 1—3 (№ 17) (2.)

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱԻՈՐ ՀԻՒՍՆԴԱՆՈՑ

Բ. ՆԱԻՍԱՍԱՐԴԵԱՆԻ
(Կուկիա, Վօրոնցովի արձանի հանդէպ)

Հիւանդներին ընդունում են ամէն օր, բացի կիրակի օրերից։

ԱՌԱՋՈՏՆԵՐԸ՝

Բ. Ա. ՆԱԻՍԱՍԱՐԴԵԱՆ—11—12 ժ. վիրաւորութեան և վնասեալան (սիֆիլիս) հիւանդութիւններին։

Կ. Գ. ՉԻԿՈՎԱՆԻ—9—10 1/2 ժ. աչքի և նեարդային։

Կ. Գ. ՐՈՒԿՈՎԱՍԿԻ—10 1/2—11 1/2 ժ. ներքին, երեխաների և կանանց։

Ի. Ֆ. ՊՐՕՏԱՍԵՎԻՉ—11 1/2—12 1/2 ժ. ականջի, կոկորդի, քթի և կրծքի։

Վին-բոլշի ՏՈՒՐԲՈՎԻՉ—12 1/2—1 ժ. կանանց։

Ա. Պ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ—1—1 1/2 ներքին և երեխայից։

ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ՝

Ա. Գ. ԳՈՒՐԿՈ—6—7 ժ. սիֆիլիսի և մէկ ու սեռական օրգանների։

Բ. Ա. ՆԱԻՍԱՍԱՐԴԵԱՆ—7—7 1/2 ժ.

Ի. Ե. ՖԻՆԵՍԻՈՒՍ—7—7 1/2 ականջի, կոկորդի և քթի ու նեարդային։ Երկուշաբթի, չորեքշաբթի և ուրբաթ։

Ա. Գ. ԳՈՒՐԿՈ քիմիական և խոշորացուցական հետազոտութիւններ է անում մէկի, խիւի, արեան, կաթի և այլն։

Վճար 50 կ.։ Համախորհրդի (կոմսիտի) և օպերացիայի համար առանձին։ Հիւանդանոցում ընդունվում են և ԳԻՇԵՐՈՒԿ ՀԻՒՍՆԴԱՆՆԵՐ։

Հիւանդանոցի վերաբնութւնը բժշկական ՆԱԻՍԱՍԱՐԴԵԱՆԻ։ (№ 72)

Ի. ԵԱ. ԲՐՈՆ ՖՈՆ ԲՐԵՆՆԵՐ

Յանձն է առնում ՀԱՇԻՍԱԿԱՆԱՆ, ԳՐԱՍԵՆՆԱԿԻ և ԱՌԵՏՐԱԿԱՆ ՄԱՏԵԱՆՆԵՐ պահելու գործը ամբողջ տարեկ ընթացքում, ուսուրէն, ֆրանսերէն, գերմաներէն, հայերէն և ուրիշ լեզուներով։ ստուգում է դանաղան առևտրական և արդիւնաբերական հաստատութիւնների հաշիւները և մատենաները, քննում, փակում, բանում, և կազմում է առևտրական մատենաների զանազան թիւրիմացութիւնների քննութիւնը և բացատրութիւնը։

Այն անձինք, որոնք չունեն հաշւապահներ, բայց ցանկանում են ունենալ կանօնաւոր հաշւապահութիւն, կարող են ունենալ ձեռի ՏԵՂԵՎՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԻՐԱՆՑ ԳՈՐԾԵՐԻ ԸՆԹԱՑԻՄ ՄԱՍԻՆ ԵՒ ԿԱՆՈՆԱՌՈՐ ՄԱՏԵԱՆՆԵՐԻ Մատենաներ պահելու համար վերցվում է տարեկան 100 Րուբլի և աւելի Հասցէն Елизаветинская, № 25, ոտակական վարչութեան վերին յարկում։

Ուսուցանում է։
ՀԱՇԻՍԱԿԱՆ ՀՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԱՐԱԳԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Վճար } Հաշւապահութեան ամբողջ կուրսի համար (2—3 ամիս) 40 ՐՈՒԲԼԻ
} Արագագրութեան տեսական կուրսի համար (2 ամիս) 50 ՐՈՒԲԼԻ
Պարագանքներ լինում են ամէն օր, երկու ժամկէտ ընթացքում Առաջադէմ պարագանքների համար ՎԱՅՍԱԿԱՆՆԵՐ թէպէտ զարգի դիւրեկտորի և ուրիշ անձերից։ (№ 16) (2) 1—100

ՄՈՒՍԵՍ ԽՈՐԵՆԱՅՈՒ

«ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ»
ուսուրէն նոր թարգմանութիւն
Մ կ Ր ա ի չ է մ ի ն ի
(Ծանօթութիւններով և յաւելումներով)։ Գինն է 2 Ր., ճանապարհաճատով 2 Ր 25 կ.։ Գինը է. Մօսկվա, Լազարեան ճեմարանի գիւնատունը։ Թիֆլիս, Կենտրոնական գրադարանոց։ (№ 12) 3—3

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԻ

Հ. Յ. ՕՐԲԵԼԻ

Սօրակակայա փողոց, սեփական տանը № 15—16
ԸՆԴՈՒՆՈՒՄ Է ՀԻՒԱՆԴՆԵՐԻՆ
Առաւօտեան 8 ժամից մինչև 12 ժ. և երեկոյեան 4 ժամից մինչև 6 ժ. Կիրակի և տօն օրերին առաւօտեան 8 ժամից մինչև 2 ժամ կէսօրից յետոյ։ (№ 145) 119—150

ԿԱԼԻԹԻ ԱՅԳԵՏԵՐԵՐԻ

ՆՈՐ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՎԱԾ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

Յատուկ նպատակ ունենալով մատակարարել տեղական և ներքին Ռուսաստանի, չուկաները բացառապէս կախիլի բնական զիններով ընկերների ապրանքից, սկսում է իր գործողութիւնները այս տարեկ փետրվարի 5-ից։ Արտաշնութեան, մեծ քանակութեամբ և փոքր քանակութեամբ ծախել կը կատարվի թիֆլիս քաղաքում ընկերութեան պահեստներում և մագաղաններում, որ գրանցվում են 1-ն Միխայիլովայա փողոցի վրա, տուն Արվիլգու, 2-րդ, երանեան հրապարակի վրա, թամաշիլի քարվանսարաւ։ (№ 13) 2—10

ՄԵԾՎԱՃԱՌՈՒՄՆ

(Առանց սակարկութեան)

ՓԵՏՐՎԱՐԻ 1-ից ՄԻՆՉԵԻ ՄԱՐՏԻ 1-ը

Եղբ. Գուլասպովների մագաղանում և պահեստում, Գիօրցովայա փողոցի վրա, Կալուսեական Բանկի տան մէջ և Սարաշիլի ու Ծովիանովի տան մէջ, շահում է։

Ձան հաշան ապրանքներ և կանանց և երեխաների կատարել և յարէն զլխարկներ 30 կոպէկից մինչև 1 Ր., աղամարկանց կատարել զլխարկներ 1 Ր. 25 կոպէկից սկսած և աւելի թանգ, վուշներ 20 կոպէկով, կրօժեմաներ, ժպաւէններ, ծաղիկներ, զգեստների և զլխարկների համար զուգանք արշինը 20 կոպէկով և աւելի թանգ, անձրեակալներ, հովանոցներ և ձեռնոցներ 20 կոպէկից, Ժերսէ 1 Րուբլուց սկսած և աւելի թանգ։ Եւ նոյնպէս մեծ ընտրութիւն մօղային և զարաներէյնի ուրիշ ապրանքների էժան գներով, որի մէջ պատուելի հասարակութիւնը կը համոզվի այցելելով մեր վաճառանին։ (№ 12)

Յարգանքով՝ ԵՂԲ. ԳՈՒԼԱՍՊՈՎՆԵՐ 6—15

Նոյեմբերի 1-ից կը ստացվի ՊԱՏԵՐՈՐ ՄԻՍԵՐՈՎ ՊԱՏԵՐՈՎ ԲՐՈՒՍԱՅԻ ԲՈՒԹՈՒՄ ՍՊԻՏԱԿ ՏԵՍԱԿԻ ՍԵՐՐԸ, որ արդէն յայտնի է ամբողջ Կովկասում և Պարսկաստանում իր յատկութիւններով և տուած առատ բերքով։ Սերմը կը ստացվի ուղղակի յայտնի «Էփօսիտես» ֆիրմայից։ Գնել ցանկացողները կարող են դիմել ԵՂԲ. ՄԵՍԱԿԱՆՆԵԱՆՆԵՐԻՆ, Բաթումում, Թիֆլիսում, Բազումում, Նուխում, Աղա-Մուսա Մահմէդովին, Այս հասցեով։ Բր. Мнацаканянцъ, Тифлисъ, կամ Баку, կամ Батумъ. (Ե. 2.) 23—32

Սրանով պատիւ ունեմ հաղորդել ի գիտութիւն ընդհանրութեան, որ ՀԱԻԼԱ-ԲԱՐԻ ԴԵՂԱՏՈՒՆԸ Թիֆլիս քաղաքում՝ անցաւ պրովիդոր Բ. Ա. ԲԵՂԵՆԻՅԻ Իմ ձեռքը։ Գեղատես կից կը լինի ԳՐԻԿՈՎ-ՏԵՆԵԱԿԱՆ ԼԱՐՈՐԱՏՈՐԻԱ ՅԱՆԱՅԱՍԾ ԿԱՊՍԻՒԼՆԵՐ ՊԱՏՐԱՍԵՆԼՈՒ ՀԱՄԱՐ։ Պատուէրներն ընդունվում են ամեն ժամանակ և կը կատարվեն հարաւորութեան չափ արագ։ Տեղեֆօն № 110. Պրովիդոր Էփաղ Օտոմօսովի Վէնցէլ (№ 15) 3—3

Վ. Ս. ԱՐԻՍԱԿԵԱՆԻ ՊԱՇԵՍ ԵՒ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

Գեղագործ Վ. Ս. Արիսակեանի գեղերի, մորթին գեղեցկացնող և հոտաւէտ, նոյնպէս և առողջապահական նիւթերի և տնտեսական գործիքների, բացված է Կուկիայում, Վօրոնցովի արձանի հանդէպ, բժշկական Նաւասարդեանի առաջին մասն. հիւանդանոցի տակ։ (№ 67) 64—100 (Ե. 2.)